

V tiskarni št. 105. izdaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom za vse leto 8 gl. — k. za pol leta . . 4 . . — za četrt leta . . 2 . . 20 . .

Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — k. za pol leta . . 5 . . — za četrt leta . . 2 . . 60 . .

Vredniti in opraviti je v gospodskih ulicah (Harrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:
Za narodno dvestopno vrsto se plačuje 6 kr., če se natisne 1 krat. 5 kr., če se tiska 2 krat. 4 kr., če se tiska 3 krat. Veče pismenke se plačujejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Št. 105.

V Mariboru 5. decembra 1868.

Tečaj I.

Štajerski deželni odbor in zedinjenje Slovencev.

II.

Že v zadnjič smo omenili, da je bil nemški štajerski deželni odbor tako ljubeznjiv in se je enkrat Slovencev spomnil, kar se — kakor znano — ne zgodi vsak dan. Kedar je namreč treba želje Slovencev poslušati in ustreči jim, kedar se je treba za to potegniti, da bi se na slovenskem štajerski uradovalo v tistem jeziku, ki je tukaj umljiv, tačas je o deželnem odboru toliko čuti, kakor o tistem, ki ga ni. Zdaj pa, ko je treba željam slovenskega naroda na štajerskem nasproti stopiti, namreč v več kakor sto občinskih peticijah izrečenim in od več kot 20.000 ljudi v javnih taborih zahtevanim željam po zedinjenju Slovencev, zdaj se deželni odbor postavi in Slovence hoče po očetovsko učiti. Osem strani dolg „poduk“ jim pošilja in sicer v nemškem in — čudite se Slovenci! — tudi v slovenskem jeziku. Kedar mi Slovenci prosimo, da se naš jezik uvede v šole in urade, tačas nam gospodje od stranke onih mož, ki v deželnem odboru sedé, očitajo vedigabog kako neroden in nepisljiv je ta naš jezik. Le kedar se je treba na slovenski narod obrniti in zoper njegove moč, ter zoper njegove naravne pravice glasovati; tačas je tudi njim dober slovenski jezik, tačas ga tudi oni pišejo. — Dolžni smo štajerskemu Slovenstvu in naši občni stvari, da malo presvetimo ta neprošen in nenaročen „poduk“ — ali kako bi se drugače in boljše teh osem strani imenovalo?

Deželni odbor Slovincem piše: Že dalj časa se podpihujejo Slovenci spodnega Štajerja, da bi nezadovoljni s sedajno ustavo postali, da siračno taista je bramba za obstoj in mogočnost Avstrije, za narodne in državljanske pravice njenih prebivalcev. Pri vsaki priložnosti se ljudstvu misel spodtika (sic.), kakor da bi želelo ločitev spodnega Štajerja od cele štajerske dežele, in potem zedinjenje slovenskih okrajin s sosedno kranjsko deželo v eno kronovino“.

Nam nemški tekst ni nič mar. Drže se slovenskega pa vprašamo, ali ve odbor kaj se pravi „podpihovati“? In ker menimo da vé, vprašamo: s katero pravico more deželni odbor tako o „podpihovavcih“ govoriti? Kje so „podpihovavci“? Med Slovenci jih ni, iščite jih drugde, morda jih najdete. — Dalje. Ako deželni odbor vé, da je ustava „bramba za narodne in državljanske pravice prebivalcev“ spodnjega Štajerja, zakaj se otroci štajerskega Slovence v šolah nemčijo, zakaj se Slovincu iz c. k. uradov in sodnij le v nemškem jeziku dopisuje pod to ustavo, in visoki deželni odbor ne žugne besedice zoper to? Ali je po tem tacem resnica, kar deželnega odbora poduk uči?

Deželni odbor Slovincem piše: „Štajerski deželni odbor je prepričan, da to našuntanje pri štajerskih Slovincih dozdej vspela ni imelo, on si je zvest, da Slovenci tega ne verjamejo, kar se očita, da bi kdo jih hotel zatirati, s čim le preprič med prebivalci naše dežele troši (sic.), on si je tudi gotov, da štajerski Slovenci dobro vedo, kolika škoda bi jih pri taki razdelitvi štajerske dežele zadela toraj jim tudi ta naklep nikakor po njih volji biti ne zamore“.

Tedaj „našuntanje“? Ali ve odbor kako besedo tu izgovarja? Šun-

tar (nemški aufwiegler), kam spada? Učeni gospodje pri deželnem odboru vendar vedó, da pred ostro sodnijo! In kje so bili tisoči in tisoči, ki so oglasili se za zedinjenje Slovencev, oglasili pred c. k. zastopniki, kje so bili zaradi take pregrehe pred sodnijo? Dokler nam odbor tega ni dokazal, ne zapopademo, kako je mogel tako moditi, da Slovincem nasproti v tacem jeziku govori. Slovenske poslance pak opomnimo, da v prihodnji seji zoper tako veliko razžaljenje, nadeto njim in drugim slovenskim rodoljubom slovesno protestirajo. Odbor ima pravico „učiti“; to pravico ima vsak, da ga le kdo poslušati hoče. Tako govoriti pak nima pravice. — Ako si je dež. odbor „zvest“, da Slovenci „ne verjamejo, da bi kdo jih hotel zatirati“ — ne moremo mu te „zvestobe“ jemati. Povemo mu le to, da mi Slovenci „verjamemo“ samo tisto, česar videti ne moremo. Če pa se nas hotel zatirati ali ne, tega nam ni treba „verovati“, ker vidimo in čutimo. — Kakošna bi bila škoda zedinjenja Slovencev, to bomo pozneje razgledali. Mi Slovenci imamo le dobiček, škoda bi bila morda drugde.

Deželni odbor dalje trdi, da so se peticije „po zvijačah“ (kar bi se nemški djalo: auf schleichwegen) nabirale. To je novo razžaljenje Slovencev. Koj potem pride zopet beseda: „omenjene podpihovavstva“ — tako da človek strmi, če na zadnjo stran pogleda in vidi dež. odbor podpisal, v katerem so menda vendar politično in svetno omikani ljudje, pa v tacem neomikanem zmerjavnem jeziku govore. Kaj se pravi: „za poljalo“ kakor odbor piše, tega Slovenci ne umemo. Morda je ostanek slovensčine ponemčenih Slovencev na zgornjem štajerskem.

Deželni odbor z nami Slovenci preneuljudno govori — torej bo za denes dovolj. Prihodnjič več.

Š Strah je v sredi votel, ob kraji ga pa nič ni,

pravi star pregovor; ali tega pregovora se ni spominjal g. deželni poslanec Kromer, ko je zadnjič v kranjskem zboru izustil besede: „In če pogine Avstrija, potem mora postaviti Nemčija zadnjega moža in zadnjo kapljo krvi na to, da pride do jadranskega morja!“ Človek ne vé, ali bi se bolj smejal takim besedam, ali bi bolj miloval tega, ki jih je izustil? Mi sicer g. Kromerja po osebi ne poznamo, to pa vendar dobro vemo, da to „ženialno“ prerokovanje ni na njegovi zemlji obrodilo. To je že star plagiat iz dunajskih časnikov, ki se tega žuganja poslužujejo, kedar na sv. Miklavža večer malo parklje igrajo in nam Slovanom po svojih mislih strašen bav-bav delajo. Kedar nam ti hlaponi lerchenfeldskega javnega mnenja hočejo dokazati, kakšne posebne pravice in privilegije mi Slovani pod njihovim žezlom uživamo, nam zmerom od zad, da bi imel prizor več efekta, strašne pošasti z do kraja odprtimi žreli kažejo. Za nesrečne galicijske Poljake imajo ruskega kozaka po medvedje zaraščene, za Čeha in pa za nas uboge Slovence pa nataknejo prusko „pikelhaubo“ kakor gorgonsko glavo. In ko te „strašne“ prikazni na odru stojé, pričakujejo, da se bomo mi kakor mali otroci v kotičke poskrili in za božjo voljo milo jokali in se ihtili: Oh, pošteni in premili „verfassungsgetreu-i“ možje, odpustite nam nevrednim zoper Vaša na-

Listek.

Novi svet.

(Šaloigra v treh djanjih, spisal in izdal kot rokopis Anton Klodič. Nat. Seitz v Gorici 1868.)

(Konec.)

Vsi bolji dramaturgi trdijo, da napake vsake drame izvirajo že iz napaknosti razvitja cele snovi ter da ima djanje tudi glavni upliv na obliko. Vendar to je merilo, kakoršnega mi začetniki Slovenci ne moremo še rabiti. Preveč bi se zahtevalo, ko bi vse postrogi teorije natezali, kakoršno so kritiki posneli iz nedosegljivih umotvorov raznih časov in narodov. Vendar so glavne tirjatve, ki se smejo in morajo staviti vsacemu umetnostnemu delu, ki hoče v literaturi nekaj veljave imeti. Te smemo in moramo staviti delu g. Klodiča.

„Novemu svetu“ manjka v prvi vrsti vse karakteristike, t. j. ljudje, ki se nam tu predstavljajo niso pravi živi ljudje. Vse se vidi, da je narajeno. Namen igre je, da se igra, da se na gledališču gleda. Da se z zadovoljnostjo gleda, treba da so podobe resnične. Resničnih podob pa pesnik nikdar ne bo stvaril, če jih pri spočetju in pri izdelavanju ni sam v svoji domišljiji gledal. Za to pak je dvojega treba: da pesnik svet opazuje, in da je duh njegov sprejemljiv za te opazke. V drami kakor v družih strokah poezije se sicer res slika idealen človek (idealni v širjem pomenu), vendar se mora ta ideal najti v resničnem svetu, ne v svetu ki ga ni. Če se kje sme zahtevati karakteristika, mora se v dramatiki. In kako je g. Klodič razpejal značaje svoje igre oseb. Ljubezen med Mico in Petrom, pravo središče igri, kajti to bi moralo vzbuditi bralčevo ali gledalčevo zanimanje, ta ljubezen je mrtva, mrzla, nikogar ne ogreje. Peter je čuden patron. Da si je kovač, vaje trdega dela, in bi torej po tem moral tudi naravno biti močatega čeravno lahko priprostega značaja, (kakor ga je tudi g. K. hotel narediti): ta Peter je sentimentalni človek kot petnajstletna bralka ro-

manov. Ta žuljavi kovač nosi vsak dan rožic na Micino okno, in čujte — on pravi: „Dolino vso in griče sem obhodil, ter cvetlice sem zanj nabiral“. Tedaj kakor mesten fantiček za metulji, hodi ta „delaven“, „priden“ kovaček za cveticami. Presneto bi bil Podkuknik neumen, ko bi tacemu postopaču hčer dal. In neumen je res, kajti hvali ga še sam.

Ta Kobard, kjer se djanje vrši, mora biti poseben kraj. Kmetje in kmečki kovači tu tako govoré, kakor nikoli nikjeri. Kje na vsem svetu vaški kolar govori tako-le:

Da v krog se prav na tanko stika Vam platišč
Vseh šest, na pesto vsa enakomerno, da
Se vpirajo, — na temelj, kteri daje moč
Kolesu: preček dvoje umno vsakemu
Podlagam za podporo trdno. Dobro, da
Platišče sklepa pa s platiščem slednjim se,
Od prečke prečka ravnomerno stoji
Oddaljena, in tlači vozno breme vse
Enako na vreteno, porok moj šestár
Mi je. — Itd. itd.

Ali kje ste že vidili prostega kovača, ki bi imel toliko bombasta, kakor ga kaže kovač Turjan govoreč:

... Hvalo mojo hribi vsi, goré
Visoke tud pojó. — Kako? — poslušajte!
Da cesta Vam gladka postane, jaz skrbim
Z orodjem, ki pripravlja moja roka. — Al'
Bi skale mogel kdo odstraniti,
Ki inženirjem branijo speljati njih
Načrte, s kladvom, batom samim, sodi naj
Gospodov slavni par. Na veke tekkel po
Životu s čela vroči pot bi delalecm,
In roke močne truda pač bi pešale
Hotečim po ogromnih skalah dolbsti pot. —

In tako nagromadi ta patetični kovač (in vsi njegovi tovariši so taki) še celo kopico besedi. Ali so to značaji iz življenja vzeti? Stoj! poreče mi morda kdo: to so pač izobraženi kovači in kmetje. Morda ima pa „Domovina“ prav, ki pravi, da so na Goriškem „čudni svetaci“. In ti morajo drugače govoriti, kakor prosti ljudje Šekspirju in družim dobrim umetnikom govore,

čela grešicim grešnikom, saj ne bomo več! Ali efekt tega grozjenja in protjenja je ravno protiven, naš odgovor je le posmeh takim otročjim marnjam. Radi verujemo, da imata Rus in Prus odkritosrčno misli in želje vse to pozabiti kakor imajo tudi Srbi željo jugoslovansko cesarstvo ustanoviti. Ali do misel in željo do praktične izpeljave treba je malo več korakov učiniti, nego iz ribniške doline do bele Ljubljane. Brez vsega proroškega duha se sme g. Kromerju reči, da bo on poprej predsednik najvišje sodnije v Beču, nego se bodo začele izpolnevati njegove „nedolžne“ želje tako naivno izražene v ljubljanskem deželnem zboru. G. Kromer je take miselne in neumišljene skoje delal, kakor da ne bi se bil nikdar zemlje- in narodopisja učil, govoril je tako, kakor da bi v celi Evropi bival le samogoltni Prus, kateri hoče vse pohrustati, in kakor da bi samo o volji tega požrešneža zavislo enkrat ziniti, in bilo bi po ubogih Slovenceh! G. Kromer menda ni nikdar čul, niti bral, da ob bregovih reke Rene neka druga imenitna vlast prebiva, ktera ima zdaj 420.000 mož s Chassepot-puskami oboroženih, katerim ne zapovedujejo Benedek, Križmanič in Henigstein, nego Mac-Mahon, Niel, Bazaine, Trochu de Faily itd. G. Kromer še morda ni nikdar čul, niti bral, da so ti možje, ktere Francoze imenujemo, vsi od prvega do zadnjega od Calais-a do Marseille-a in od Strassburga do Brest-a enega mnenja, kar se vnanje politike tiče. Kakšnega bodo pa še neprebavljeni Hanovranci, Šlezvižjani in potuhneni južnonemški federalisti in republikanci, drugo je vprašanje. — Tudi so Prusi z Bismarkom na čelu preveč pametni, da bi se tako hitro spuščali v take brezglavne aventure, kakor jim jih veliki ribniški politik v Ljubljani svetuje. Prusi in vsi Nemci dobro vedó, da je za vse Francoze brez izjemka prestopok reke Majna neizbehljiv „casus belli“, in od Majna do Drave in do jadranskega morja je še mnogo dalje, nego iz ljubljanske deželne zbornice do „Färbergasse“ v Gradcu.

Po vojski 1866. leta je rekel Thiers francoski Napoleonovi vladi, ki je Pruse tako mirno napredovati pustila: „Il n'y a pas une faute plus à commettre (Nobene pogreške ni več mogoče učiniti). In to je bil odmev političnega mnenja vsega francoskega naroda. Napoleonova vlada se je proti tem Thiers-ovim napadom jako slabo branila in postala je od tistega časa zakleta neprijateljica Pruske, in s tem zedinjenju Nemčije. Naj bo na Francozkem Napoleonova, Orleanska ali republikanska vlada, gotovo bo vsak prestopok Majna znamenje velikanskega boja na življenje in smrt. Recimo, da bi se to dogodilo, da bi Avstrija, Rusija in Italija ta strašni tepež mirno gledale, in da bi Pruska zmagala, ktera predpostavljajo so vsa jako neverjetna; kaj bi bila k večjemu posledica te zmage? Pruska izpehana in utrujena — kajti Francozi ne bi se dali tako dober kup v kozji rog ugnati kakor Avstrijani pri Sadovi — ako bi si južno Nemško, Bavarsko, Wirtenberg in Badensko prisvojila, morala bi neizmerno vesela biti. Bismark sam, kateri je brez dvome večji politik nego g. Kromer, je izrekel v pruskem državnem zboru, da ni koristno za Nemčijo, da bi se jej druga negermanska plemena utelovala, misleč pri tem na Čehe. — Druga bolj verjetna kombinacija je pa, da bi pred bojem Francozi Rim Lahom prepustili in da bi potem v zvezi z Italijani Pruse tehtno pretepli. Kaj bi se z nami potem godilo, naj nam sam Bog oče in proroški duh Kromerjev povesta. Ali mi brez vsega prerokovanja mislimo, da bi v tem slučaju gotovo Avstrija ne stala na pruski strani, bila bi zaveznica Francozke, ali bi jej bila vsaj prijazno neutralna. Potem ne bi jo po dokončani vojski za plačo od jadranskega morja odtisnili in nas Slovence Lahom odstopili. Prvič ne bi Avstrija tega dopustila, kajti je zmerom bila in kakor se kaže tudi bo ostala tako močna, da celo zedinjeno Italijo v vsakem trenutju kakor proso pod nogami zmane. Drugič, kar je važnejše, je pa to, da je diametralno nasproti vsemu interesu francoskega naroda, da bi jadransko morje italijansko jezero postalo.

Obrnimo se do zadnje naj nevarnejše kombinacije, ktero je gotovo g. Kromerju pred očmi kakor veša frfolela, ko se je v zbornici v preroški plašč zavil in znane „tehtne in zanimive“ besede izrekel. — Mislil je on na

zvezo Italije, Rusije in Prusije, ktera je že več let morska kača vsega evropskega časopisja in ima to lastnost, da se vsaj vsak mesec enkrat prikaže. Recimo, da se te sanje uresničijo in da marširajo Prusi v Pariz, Rusi v Pešto in v Carigrad, Italijani pa proti Beču, da bi bile Avstrija in Francozka popolnoma strti, kar je vse jako neverjetno. Misli morebiti potem ljubljanska stranka, ki tako rada Avstrijski razpad na steno mala, da se bodo dežele in narodi potem delili in v dar dajali enako čredi ovec ali volov, kakor je to bivalo v prejšnjih stoletjih? Misli li, da v takem slučaju ne bi imelo se vsaki dan bolj razvijajoče in širše načelo narodnosti nobenega upliva, nobenega pomena? Da bodo nas Slovence meni nič tebi nič Prusom ali Italijanom kakor en letni tečaj „Tagblatta“ v dar dali? Že zarad 200.000 Dancev v Šlezvigu žuga zmerom vojska, in pred ko ne se še porodi iz tega, ker se ima zadovoljiti načelu narodnosti. Savoja in Nizza ne bi se bili nikdar Francozki utelovali, ako ne bi bil jezik teh deželic že od pamtiveka izključivo francozki. Mislijo ti ljubljanski eksekutorji avstrijske oporoke, da bi pri vseh teh premisah načelo narodnosti črez 1.200.000 Slovencev na dnevni red prešlo? V takem sicer jako neverjetnem slučaju bi do nas Slovencev samo stalo jako kričati in vpiti, da smo narod za se, da smo Slovani, da smo narod, kateri neče niti Nemčiji, niti Italiji prikropan biti, kajti pri vsem tem motanji in voglanji bi bila Rusija glavni faktor in bi imela tako rekoč odločivni glas. Gotovo bi nas Adlerbergi in Kleinmicheli brez vsega obotavljanja Prusom v naročje vrgli, ali drugi je račun z rusovskim narodom. Jako se goljufajo tisti, ki mislijo, da v Rusiji javno mnenje nič ne velja in „dass der weisse Czar 80.000.000 mit dem Stecken einhertreibt“, kakor je „N. f. Pr.“ enkrat v svoji slovanski steklini zarjovel. Stari Katkov je s svojimi „Moskovskimi vedomosti“ tako meročaven za Rusijo, kakor „Times“ za Angležko in car jih z isto pozornostjo zmerom prebira, kakor Disraeli prvi organ velike Britanije. Treba je pa vedeti, da vlada od lanskega leta počemši v celi Rusiji Aksavova doktrina ravno tako, kakor v Ameriki Monroe-va. Monroe je rekel: Amerika je last samo Amerikancem, Aksakov pa: Nobena ped slovanske zemlje v Evropi se ne sme več tujstvu žrtvovati! — Ta doktrina se dan na dan v vsem rus. časopisju v raznih glasovih spreminja in postaja čedalje bolj vodilna doktrina vsega rusovskega naroda. — Ako bi se zdaj omenjena kombinacija vresničila, ne bi to samo nad Avstrijo in Francozko šlo, nego unela bi se obča evropska ali bolje rekoč svetovna vojska. Neizbehljivo bi pri tacihi dogodkih v prvi vrsti stalo iztočno pitanje in z njim velika Britanija. Kakor zaveznice bi se nedvomno vtikale Španjolska, Danska, Švedska in Norvežka. Na zadnje ko bi bilo vse spehano in utrujeno, delal bi se novi Westfalški mir, pri katerem bi načelo narodnosti zmagonosno za vse delitve in nova stvaranja meročavno bilo. Da bi se pri taki priliki na slov. jugu nova velika država, ali pa vsaj nove konfederirane čisto od tujstva neodvisne države v življenje spravile, o tem mislimo, je vsakdo matematiško osvedočen, — Srbija bi bila središče tega jugoslov. združenja. — To bi odgovarjalo nazadnje interesom vseh evropskih vlasti, še Angležka ne bi nič proti temu nevoljno mrmrala, kakor je nedavno Lord Stanley razumeti dal. — Da bi nas Slovence k jugu, makar da bi se z vsemi štirimi branili, pritisnili, skoraj je gotovo, kajti potem ne postane jadransko morje niti prusko, niti italijansko, niti rusovsko, kar bi interesom francoskim in angležkim naj bolj ustrezalo. Za nas Slovence je jadransko morje zvezda danica, čez naše telo pelje pot do njega, to je važno in za nas pri vsaki evropski kombinaciji spasonosno. — Gotovo se ni treba Čehom nikdar bati, da bi jih germanstvo požrla, kar jim dan na dan dunajski časopisni Udmaniči prerokujejo, kajti načelo narodnosti bo prejal slej v vsi Evropi zmagonosno, in to jih reši vsakega tujega žrela. Mi pa smo čuvaji obal jadranskega morja in od nepopisne važnosti je sedanje živahno gibanje primorskih Slovencev za daljno prihodnost našega celega naroda. — Sicer so pa to same kombinacije, ktere bi nam ne bile nikdar na um prišle, ko bi naši nasprotniki vedno ne izigravali kot zadnji trumf razpad Avstrije

namreč naravno. Ali temu ni tako. Da ti kmetje niso čisto nič izobraženi, kaže to, kako kratkovidno se dadé goljufoma prekaniti. Tudi to je jako nekarakteristično. Kmet je povsod nezaupljiv, vzlasti slovenski kmet. So-sebno pak se pokazuje ta nezaupljivost gosposkim in tujim ljudem nasproti. Predno je torej dal spisatelj petakom iz kmečkih mošnjic v roke onih dveh čudnih potnikov romati, moral bi bil stvar vse drugače motivirati kakor jo je. Neresničnej, torej čisto napačen je oni prizor tudi zarad tega, ker sta dva izobraženca zraven: zdravnik in učitelj, kobariski Pindar.

Kakor ti kovači, imajo vse druge osebe značaj neznačajnosti, t. j. v istini so drugačne, kakor nam jih je hotel pisatelj predstaviti, ali prav za prav: vsak teh ni živa iz življenja narisana in z umetniško plastiko pred očmi postavljena podoba. Predaleč bi segalo, ko bi hoteli obširnejši posamezne značaje ali neznačaje razpeljevati.

Vsak narod in vsak čas ima originale, ki se dadé v umetnosti porabiti. Možem pa, kateri si to nalogo postavijo, treba narod študirati in poznati. Tako se dobó tu in tam tipus, kterege ima pisatelj porabiti in ustvariti eno sliko za celo vrsto. In ker vrsto poznamo, veselimo se posamezne podobe, ktera se nam zdi, kakor da bi jo bili že videli in poznali. Ni vse narodno, kar je v narodnem jeziku pisano, pa tudi ni vse poezija, kar na visokih jezikovih koturnih korači. Da se dejanje vrši na Slovenskem tudi ni dovolj, treba da v njej vidimo Slovence kakor so res, ali vsaj kakor so lahko res.

Zatorej se nikdar ne more dovolj zabičevati slovenskim mladeničem, ki hoté in imajo zmožnost in veselje delati za slovensko literaturo, da v prvič opazujejo in spoznavajo narod, v drugič sami svoje človeštvo, in tretjič, da se učé iz velicih del drugih narodov. Šekspirja naj bere in zopet bere, kdor se čuti poklicanega skusiti se v dramatik. V poznem času smo se zbudili. Slovenci ne moremo in ne utegnemo od kraja začeti in na novo vse delati; zato nam je povsod pobirati kolikor mogoče rezultate že najdenega in porabiti jih

doma, pridobivati nam je kali in cepiti jih v domača narodna tla. Tako so delali vsi narodi.

Lessing je postavil pravilo, da naj ima glediščna igra ime, ki malo razodeva njen obseg. Tega se je pisatelj „Novega sveta“ pač držal. Kar se sicer zunajne oblike tiče, opomnimo malo zastran jezika. Pisatelj napačno na čelo stavkom stavi enklitike na pr.: „**Sem** segla njemu v roke“ — „**Si** bodi, kar si bodi“, — **sem** napotil se tedaj za zdaj po svetu; — „**Si** kupec, da usmili se Bogu“ — „**Si** vsmiljen res“ — Izkuhal si jo sam, **Jo** sneti moraš“ — „**Se** vidi, človek naj obrača kakor če“ — itd. itd. kar je čisto neslovansko. Drugih trdov ne bom omenjal. — Kakor je č. bralec iz nekterih navodov videl, pisana je igra v verzih. Metrum razlaga pisatelj v pritaknjeni opombi sam. Verzi so trdi, kar bode posebno na videlo prišlo ako se igra kje na oder spravi. Jaz bi bil zoper to, da se vesele igre (posebno v kterih so glavne osebe kmečkega stanu, torej ne govore v verzom lastnih jezikovih zavitjih) pišejo v vezanem jeziku. Če pa se že pišejo, paziti je pri veseli igri bolj kakor pri zaloigri ali epiki, da se verzi vseskozi dadé brati tako gladko, da se poslušalec ne spominja, da čuje dialoge v verzih.

Jake hvale je vredna g. pisateljeva pridnost. Celo igro v vezani besedi. pisati in sicer še v različnih merilih, celo pazljivo na censure gledati, to je precejšen kos dela in zasluži tem več pohvale, ker je delo namenjeno domovini. Zarad tega tedaj, kakor dalje tudi iz razloga, ker nikdar ne bom dejal, da mi v razsodbovanji ni mogoče grešiti: Slovincem priporočam, naj knjigo kupijo tolikanj bolj gotovo, ker bi ne bilo lepo za nas vse, da bi pisatelj-založnik zraven dela še izgubo imel. Drugič knjigo priporočam, da č. bralci sodijo za menoj, enako ali različno, še sami; da, priporočal bi jo, ko bi bila čisto slaba — česar ne pravim — kajti znano je, da je veliki angleški humorist in satirikar Swift rad slabe knjige bral, zato da je vedel kakšne morajo biti, da so dobre.

J. J.

in nasledke tega razpada, kedar koli mi tirjamo, naj bo Avstrija vsem narodom, torej tudi nam Slovencem pravična in v tej pravičnosti močna in krepka, strah vsem onim, ki zdaj že roke stegajo po njej, pa tudi onim, ki jej že štejejo njene zadnje ure, in mi ne bi bili nikdar ribniškemu politiku odgovarjali, ako ne bi bila obča politična situacija ravno zdaj tako dolgočasna in brez vseh imenitnih dogodkov, in pa da tudi mi po svoje pokažemo svojo hvaležnost zaradi Kromerjevega odhoda, h kateremu te vrste posvečujemo kot donesek k veseli dekoraciji „zur Stadt Wien“. Naše prepričanje pa je, da bo še Avstrija dolgo dolgo obstala, da bomo še mi v njej zedinjeno Slovenijo ljubljanskim Bismarkovcem vkljub dosegli. — Ako bi res katerikrat prišlo do tega skrajnega boja, o katerem je Kromer prekoval, smo pa tudi tega uverjenja, da bodo poprej konji francoskih chasseurs d' Afrique in rusovskih kozakov Dravo pili, nego se bodo pruske „Pikelaube“ na Pohorji prikazale.

Politični razgled.

Da je „W. Abdp.“ tako menič tebi nič preklicala, dogovoré o českem vprašanji, niso neodvisni ogerski krogi nič kaj dobro sprejeli. „Hazánk“ piše: Ta demintij se stavi onim časnikom na stran, ki proti Čehom ravno tako govoré, kakor so pred nekaterimi leti še proti nam govorili. Na Ogorskem mislimo, da „W. Abdp.“ noče o českem vprašanji ničesar vedeti. To je ravno isto vedenje, ravno isto govorjenje, kakor smo ga doživeli mi, ko se je razglašalo, da ni ogerskega vprašanja. Po našem mnenju je bilo škodljivo pripoznati, da se še ničesar ni storilo, da bi se pobotalo s Čehi. Kaj taacega naj bi raje ne bili priznali. Avstrijska vlada bi imela dolžnost dovršiti pomirje s Čehi, dokler je še čas. Ali hoče, da ne veke in veke ostane obsadno stanje? Česko vprašanje je, torej se mora rešiti, v kratkem rešiti, ako nočejo, da bi se sploh ne moglo mirno rešiti.

Po novem letu bodo zopet imenovali nekoliko udov gosposke zbornice. V Avstriji se prav pogosto sega po tem sredstvu, katero ima v zbornici ohraniti in čuvati vladni duh. Doda imenujejo za to čast poprejšnjega ministra Hye-ta in pa zgodovinarja Arnetha.

Gosposka dež. zbornica hoče skleniti resolucijo, češ da se proti svoji dolžnosti pregreše, ki brez odpusta od sej izostajajo; temu hočejo še prideti: imena zanikanih udov naj se zbornici naznanijo.

Translajtanska delegacija je že dogotovila posvetovanje o vseh proračunovih oddelkih. Ko bodo imeli naši bralci ta list v rokah, brž ko ne bo že tudi cislajtanska delegacija v glavni seji proračun dognala. Pri rednih stroških za armado je tirjala vlada 72 milijonov državne pripomoči; pododbor je hotel odbiti nekaj čez sedem milijonov, naša delegacija je odbila samo nekaj nad 2 milj., ogerska pa ravno 2 milijona, take da je v tej reči za pol milijona razločka med delegacijama. „N. fr. Pr.“ piše o naši delegaciji: „Pri-znati se bo moralo, da se je naša delegacija prav zaslužno storila za vojnega ministra, in da jej ima ta prav hvaležen biti. G. baron Kuhn ima te nasledke zahvaliti sestavi naše delegacije, v kateri je dobra disciplina nemogoča, in ki je toliko pomešano z uradniškim življenjem, da je v istini komaj senca ljudskega zastopa in v tej zadevi stoji globoko, zelo globoko pod ogersko delegacijo, med katero bi pripogibanje do vladnih tirjatev in tolika nerednost bila popolno nemogoča. Ogerska delegacija glasuje zbrano in dosledno, v naši skoraj vsak tje teka, kjer mu dopada“. Tako govori nemški list o tem oddelku našega postavodejstva.

O delegacijah se glasi najnovejši telegram: Delegacije mislijo svoje delo še pred saboto končati, kar je tem bolj potrebno, ker se ne more določiti ogerski proračun, dokler niso popolnoma določeni skupni stroški. Razloček med sklepi delegacij je prav majhen; pri rednih stroških znaša 530.000 gl. in bo ogerska delegacija pristopila sklepom „nemške“ delegacije; pri izvenrednih stroških je razločka še manj in se bo lahko porazumeti.

Vojni minister avstrijski je v delegacijah, ko se je govorilo o trdnjavi Krakovi na rusovski meji dejal: „Mi morda stojimo pred pragom zelo važnih dogodkov in ne smemo zamuditi utrditbe gališke meje **proti Rusiji**, tem menj ker tudi Rusija prav pridno trdnjave dela noter do galiških mej“. Dalje vojni minister galicijske poslance opominja, da Avstrijo z Galicijo hitro s železnicami zvežejo. — Tu imamo rešitev zastavice, zakaj se Poljaki potezajo za 800.000 vojakov. Hoče se vojska z Rusko. Ali bo to Avstriji na korist, če se do tega pritira, da se bodo Slovane zoper Sloane v boj vodili, to bo šlo le svetna zgodovina prihodnosti učila. — Ravno tako nepomirljivo znamenje je, da severo-nemški časopisi bolj kukor kedaj grenko in sovražno pišejo zoper avstrijsko brambovsko postavo in posebno zoper Beusta. Dunajsko oficijozno časopisstvo jim enako odgovarja. Če se domislamo, da se je začetek vojne l. 1866 enako začel — z vso pravico sklepamo, da bode iz tega procveto vse rajše kakor mir.

Na Českem se bode — kakor se „Corresp.“ telegrafuje — izjemni stan že zdaj kmalu odpravil. Ministri pak se boje prav pridno pečajo s vprašanjem, kako se s Čehi pomiriti. Njih misli so zelo različne v tej zadevi. Še ta teden pa se bo v ministerskem zboru določilo in sklenilo, kako bo vlada rešitev tega vprašanja v roku vzela.

Klam-Martinec je zdaj — kakor hoče „P.“ vedeti — v Pragi in se posvetuje s starejšimi Čehi, kako se jim je vesti nasproti glasovom o pogodbi.

Českemu časniku „Koruna“ se je zaprla poštna pot v kraje, kjer vlada izjemni stan.

„P. Ll.“ pripoveduje, da bi utegnil priti na Dunaj izvenreden poslanec papežev.

V ogerskem zboru se je sprejela postava o edinstvu Erdeljske in Ogorske; sprejete se tudi spremembe dunajskega državnega zbora o brambovski postavi,

Nadvojvoda Jožef je bil poklican v Pešto. Cesar mu je ponudil, naj sprejme višje poveljstvo ogerske deželne brambe. Najvojvoda je bil pri volji to ponudbo sprejeti in je že imenovan viši poveljnik.

V Belemgradu so obhajali cerkveno svečanost za usmrtenim knje-zom Mihajlom. Pričujoči so bili zastopniki drugih vlad in nekoliko avstrijskih oficirjev.

Že žadnjič smo navedli 2 stavka iz govora ministra Leonhardta v deželnem zboru pruskem. G. minister je namreč, ob kratkem rečeno poslancem naravnost v obraz vrgel: Sklepajte, kakor jaz hočem; sicer ne vprašam za vaše sklepe, če se tudi na glavo postavite. In vendar ni šlo za več kakor za 1000 talarjev v proračunu. Kako to? Ta denar bi se bil rabil za tako imenovane nadomestivne ali podporne sodnike pri najvišji sodnji. Ti sodniki imajo namreč nadomestovati bolne ali one sodnike najvišje sod-nije, ki so ravno na odpustu; določuje jih pravosodni minister, ki ravno take ljudi k sodbi pošlje, o katerih je dobro prepričan, da ne bodo sodili po pravici in postavi, ampak po zaukazu ministrom. Kolike nevarnosti je na-domestovanje s takimi sodniki v političnih pravnih, ni treba praviti; in ko bi se enkrat priznal princip nadomestovanja, lahko bi bili dobili prilike poriniti takih odvisnežev v sodnijo. — Zbornica vsem ministerskemu žuganju vkljub ni pritrdila; za koliko jej je šlo, kažejo besede poslanca, ki je rekel: Ne vstrašimo se ustavnega konflikta za 1000 talarjev!

Bismark se je v Berlinu vrnil. Če si je že pravosodni minister upal s poslanci tako „nemški“ govoriti, kaj bo še le z Bismarkom. Eden njegovih listov že daje poslancem dober svet, naj bi s teoretičnimi in formalnimi vprašnji ne begali Bismarkovega dušnega miru, ker so njegovi živci še zelo dražljivi, zlasti pri osebnem občutju. Lepo upanje za gg. pruske poslance!!

Zbornica poslancev v Bukarešti si je izvolila Iv. Bratianu za predsednika. Pruska „Prov. Corr.“ pravi da je romanski prestolni govor in ministerska sprememba novo znamenje, da je v Romaniji vse za miren raz-vitek.

Iz Peterburga se poroča, da v kratkem tje pričakujejo bavarskega kralja. Ruskim politikarjem se prav važno zdi, da bi se poročil mladi kralj s hčerjo ruskega carja. Velikonemci in pa bavarsko kat. duhovstvo je zelo proti tej zvezi.

Francoska vlada se je neki bala na 2. dan decembra bodo demonstracije. Pravijo, da je moralo biti na ta dan vse vojaštvo zbrano v kasarnah. Kolikor je do zdaj znano ni se mnogo dogodilo. Na montmar-trskem pokopališču, kjer je tudi Baudin podkopen, zbralo se je precej rado-sedne množice, ki je do 11 vedno doraščala, a ostala zmerom mirna. Urad-nija je zaukazala, da imajo nazoči pokopališče zapustiti, kar se je tudi zgo-dilo. Popoldne so nektare deli v zapor, ker niso hoteli z mesta, ko jih je policija odganjala. Notranje mesto je bilo celo mirno. Znani Jules Favre je pri banketu njemu na čast napravljenem v Toyes tako le opisoval Fran-cijo: Moral bi se zelo motiti, a mislim, da po Franciji nekaj pihlja, kar ogreva vse vesti, oživlja vse glave. Bodimo vsi pripravljeni podpirati to gi-banje, da se globoko segajoča razširi po vsej deželi. Nikdar ne obupajmo, učimo se iz svojih hib.

V Rimu so zopet k smrti obsodili tri nesrečneže, ki so se vdeleževali nemirov lanske jeseni. Obsojeni se bodo pritožili.

Angleški prvi minister Disraeli je odstopil, ker njegova stranka v parlamentu nima več večine. Na njegovo mesto pride Gladstone.

Iz Madrida se razglašajo imena nove vlade, ki bi imela na Španskem nastopiti. Predsednik bi jej bil Espartero.

Razne stvari.

* (Narodno gibanje) kakor se piše „Slov. Gospodarju“ iz Ve-like nedelje, ustanovila se bo v mestu Ormuž slov. čitalnica. Pravila so se za potrdbo poslale c. kr. namestnji v Gradcu. Isti dopisnik povdarja potrebo ljudske omike, posebno gospodarske in kmetijske vednosti.

* („Hrvatske Novine“), znani Rauchov organ, o katerem se Hr-vati le čudijo, da je mogoče v njih jeziku kaj takega pisati, prenehaj le iz-hajati. Kaj pa, da je ob enem objubil, da po novem letu zopet zagleda beli dan. Če Hrvatske Novine nikdar niso nič poštenega storile, gotovo se jim bo na dan sodbe v veliko zaslugo štel, da ne bodo Hrvatom nadlego-vale in grdile božičnih praznikov.

* (Razkralj neapolitanski) je neki stopil v dogovore, da bi si kupil posestvo blizu Gorice, kjer bi se stalno hotel naseliti, ko bi kup-čija stekla.

* (Praktičen zavod). V Gradcu bodo ustanovili tako imeno-vano ljudsko kuhinjo, kateri je namen brez lastnega dobička vbožnim stano-vom ponujati jedi po najnižji ceni. Kakor se pa dandenes nobena, tudi naj-koristnejša naprava ne more izogniti sitnemu prepiru in kavsanju, tako je tudi dobrodejna ljudska kuhinja dala povoda, da klerikalci in liberalci segajo drug po drugem.

* (Nj. veličanstvo cesarica in Hrvatji). 1. decembra je bila hrvaška deputacija pri cesarici, ki je na nagovor odgovorila magjarski, ob-žalovaje, da ne zna hrvaškega. Ob enem je izrekla želje, da bi bila na-godba Hrvatom na korist.

* (Iz Ptujca.) Čitalnične zadeve. Ptujška čitalnica si je 6. majnika t. l. pravila ponovila, ktera so tudi od c. kr. namestnje v Gradcu za podlago društva „Čitalnice“ spoznana. Vsled tega je 18. listopada odbor sklenil, skli-cati občno skupščino na kvaterni četrtek, 17. grudnia 1868 ob 10. uri pred-poldne v čitalnico, da se račun položi od zadnje skupščine sem, in da se na podlagi prenarajenih pravil voli čitalnični ravnatelj. Odbor.

* (Trojčki). 23. nov. je Jera Jelenc, prav revna kmetica Bukov-ske lokalije, trojčke ženskega spola porodila; vse tri punčike so dosti trdne in zdrave. Ta resnično uboga mati ima zraven teh trojčkov še 5 starejših otročičev. Revna družinica mora v vsem velikega pomanjkanja trpeti, po-

sebnost pa mati v sedanjih okoliščinah. Kristjanska dolžnost me tedaj sili, da v imenu te sirete na duri dobrotnikov potkam, in jih milih darov poprosim. Za ljubo bode sprejela vsaki mili dar, ki ga jej usmiljena roka podeliti hoče in ki naj se jej pošlje pod napisom: „Lokalija Bukovšica“, Poste restante v Kranj (Krainburg).

* (Fid. Terpinec.) Po naročilu velikega zbora družbe kmetijske se je v nedeljo podala deputacija družbenega odbora k gosp. Fid. Trpincu, da mu žalovanje razodene za to, da družbi ne bode več predsednik, ob enem pa tudi srčno zahvalo izreče za velike zasluge, ki se jih je za kmetijstvo in obrtnijstvo domovine naše pridobil skozi več kot 20 let. Blagi gospod je živo ginjen sprejel deputacijo in jej obljubil, da, če tudi ne predsednik, ostane družbi in domovini to, kar jej je bil ves čas svojega življenja, in to prav iz srca. Razveselil je deputacijo s fotografijami svoje osebe. — V pogovoru je beseda prišla tudi na neko nesramno korespondencijo v stari „Pressi“, ktera prepoštenemu našemu rodoljubu podtika, da je z odpovedjo namestništva deželnega poglavarja in predsedništva družbenega slovo dal narodni stranki, kateri je po besedah „Pressnega“ dopisnika le „Aushängeschild“ bil. Z očitno nevoljo je tako žaljenje njegove časti zavrnil mož, ki mu je ves čas njegovega življenja srce bilo za domovino in narod naš, in ki je to, kar je bil, bil iz živega prepričanja, in to tudi ostane. Smehljaje je dostavil, da ne le ladije imajo dandenes okovane s železom — „Panzerschiffe“, ampak da vsak, kdor dela pred svetom, mora dandenes biti okovan z železnim oklepom, na katerem se odbijajo laži in natolcevanja. — Res pač nemumna je pisarija taka, ktera bi rada za nemškutarja naredila moža, ki jo sveta obhodi toliko, kakor malokdo, pa je povsod, na Nemškem ravno tako, kakor na Laškem, Angleškem in drugod sam videl, da narodov jezik velja z šoli, uradnih in javnem življenji, in nikjer se ne goje take ideje kakor jih goje protivniki naroda našega pri nas. („Nov.“)

* (Svoboda kakor v Avstriji.) Česki list „Koruna“, ki izhaja v Hrudimu, je prepovedan za Prago Smihovo in Karolinsko.

* (Izpodeni kralj hanoveranski) je kupil grad Konopist na Českem od kneza Lobkovica za dva milijona tolarjev.

* (Pruski oficirji) na Českem pridno kupujejo konje.

* (Minister Giskra) misli iti o božiči v Prago, da se bo tam malo ogledal.

* (Razbojniki na Ogerskem) se množé kakor gobe po dežji, dasiravno je ogerski drž. zbor odločil tisoče in tisoče posebno za to, da se razbojništvo zatré. V nekatere kraje si že ne upa pošta voziti od straha pred roparji. Popotnik na Ogerskem sme vesel biti, če v mesto pride, kamor je namenjen in more reči: hvala Bogu da nisem ustreljen. Roparji se nikakor ne skrivajo le po gozdéh, temuč očitno hodijo po krémah, kar kaže, da je vlada jako slabotna, ki jih ne more zatreti. Znamenito je, da so ti razbojniki skoro povsod Magjari, tiste narodnosti, ki si domišlja o neki kulturni misiji za Romane, Srbe in Slovake.

* (Iz Dunaja) se nam piše: V naglici vam denes poročam, da se je „beseda“ ki so jo dali dunajski slovenski študentji s hrvaškimi zedinjeni v Preširnov spomni, prav sijajno zvršila. Peli in govorili so Slovenci in Hrvatje. Telegramov od Slovanov in Slovencev, ki so se z nami vred spominjali in slavili moža, ki je vreden, da se stavi med prve slovanske umetnike, dobili smo iz Prage dva, iz Ljubljane štiri, iz Maribora enega, iz Kranja enega, iz Hrvaškega — žalibog nobenega. Dim vlada tam in žalostno slovanstvo. Prihodnjič obsirnej o tej besedi.

* (Rauch) je kakor se iz Zagreba piše imenovan za bana hrvaškega.

Avgusta Thiel-a

kupčija s zlatnino, srebernino in zlahtnim kamenjem
v Mariboru,

v gosposkih ulicah v Payerjevi hiši

priporoča za prihodnje praznike svojo zalogo, ki je na dolenjem Štirskem gotovo najbogatejša, in obsega n. pr. več kakor 800 zlatih prstanov po 3—40 gld., več kakor 6 tucatov prstanov z demanti od 15—80 gld., mnogo tucatov verižic za ure, kakoršne nosijo gospodje ali kakoršne gospé, od 30—120 gld., iz glasovite in e. kr. privilegovane fabrike zlatih verižic gospodov Ballzani in Füssl na Dunaji,

kterim se je na vseh velikih svetovnih izložbah podelila prva nagrada;

razen tega še kratke častniške verižice in prav bogato zalogo zlatih uhanov in popolnih garnitur. Na dalje je založeno, da nikdar tacega, dobrih srebrnih žlic in vilic v nožnicah za eno, do skrinjice za 12 oseb, velikih žlic za juho in smetano, cedil za čaj, klešče in sipnic za sladkor, posodic za gorščico (žajnof) itd. itd. itd.

Vse to blago je zaznamovano sprotipaznim znamenjem e. kr. urada za kov in puncirovanje, kar kaže, da je blago pravo, nepopačeno.

Razen tega se nahaja pri njem nenavadna zaloga kineške srebernine.

Gostilnica EUROPA

V Trstu na Kosarnskem trgu

se je odprla, prav krasno je opravljena in ima lep razgled, postrežba je zelo cena.

Fr. Krassnig.

Janez Lacher.

Bogata zaloga raznovrstnega pohištva, katero se tudi za dalj časa posojuje, na stolnem trgu hiš. št. 184 v Mariboru.

Naznanilo.

Podpisani s tem. spodobno naznanja, da bo od 2. decembra naprej napravil v hiši št. 34 v Graškem predmestju zalogo toliko priljubljenih **umetnih močnatih izdelkov**, in da bo od te dobe naprej zmerom dobro založen z različno moko iz prave banaške pšenice, ki se bo suho pomlevala. Tudi se bode pri njemu lahko vsako žito zamenilo za moko, in se žito tudi prodalo.

Zapisek cene lahko dobi, kdor ga tirja.

V Mariboru 25. novembra 1868.

Ludwig Franc,
posestnik umetnega mlinarstva v Lipnici.

Cena moke.

Za gotov denar brez odgovornosti, da bi se cena povečala, v avstrijski vrednosti za dunajski cent.

		100 funt. dun. per.				100 funt. dun. per.	
		gl.	kr.			gl.	kr.
Pšenična moka.							
Cesarski cvet, posebno lična	11	—	—	Ržena moka, rujava	5	—	—
Cvetna moka	10	—	—	" " črna	4	—	—
Pekovska	9	—	—	Ajdova moka itd.			
Prednja moka, lična	8	—	—	Ajdova moka, prve vrste	12	—	—
Moka za žemlje	6	—	—	" " srednje	9	—	—
Srednja moka, bela	5	—	—	Polenta, lična	5	—	—
" " rujava	4	—	—	Turščini gres, bel in rumen	6	—	—
Beli gres, debelo mlet	11	—	—	Kaša, brezmočnata	4	50	—
" " drobno	11	—	—	Zmešana moka	2	75	—
Ržena moka.				Otrobi, pšenični	2	60	—
Ržena moka, cvet	7	50	—	" rženi	2	40	—
" " belkasta	6	50	—				

Dunajska borza od 4. decembra.

5% metalike 58 fl. 70 kr. Kreditne akcije 348 fl. 70 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 60 fl. 10 London 118 fl. 60 kr.
5% narod. posojilo 64 fl. 80 kr. Srebro 117 fl. 25 kr.
1860 narod. posojilo 91 fl. 40 kr. Cekini 5 fl. 50 kr.
Akcije narod. banke 680 fl. — kr.